

לא תרד

ויקראו לפניו אברהם... (בראשית מא, טז)
"זה יוסף שהיה אב בחכמה" (ר"ט)

מתורגמו ומשנתו של
שר התורה הגאון הקדוש
רבי יוסף ענגיל זצ"ל

פרשת אחרי (בחייל) תשפ"ב • שנה ב' - גליון ע"א • מכון "אוהבי תורה" להוצאת ספרי רבינו זי"ע

תפארת יוסף

פנינים על פרשת השבוע

אוצרות יוסף

דרשה לשבת שובה

וידבר ד' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבם לפני ד' וימתו. (טז, טז).

צער מיתת צדיקים מכפר כיום כיפור

לפי שהצדיק נחשב כבהמה"ק ודומה ליום הכיפור במדרש רבה פרשת אחרי (כ, יג), אמר רבי חייה בר אבא, באחד בניסן מתו בניו של אהרן, ולמה מוזכר מיתתן ביום הכיפורים, אלא מלמד, שכשם שיום הכיפורים מכפר, כך מיתתן של צדיקים מכפרת, עכ"ל.

והעניין מיתת צדיקים דמכפר, היינו הדצער שמצטערים על מיתת הצדיק והסתלקותו - דבר זה מכפר (עיין זוה"ק אחרי טז). והנה בש"ס ראש השנה (יה) א"ת,א, צ'ום החמישי' (וכריה ת, ט) - זה שלשה בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם כו', ללמדך ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו, עכ"ל הגמרא.

והיינו, דהצדיק הוא כמו מקדש, ומיתתו כחורבן המקדש, ועל כן המצטער על מיתת צדיקים, חשוב זה שמצטער על חורבן הבית והפך שיהיה בנוי, ועל כן מעלה עליו אכילת בנה הבית, ולכן דומה ליום הכיפורים דעניינו גם כן בניין הבית, וזהו דכשם דיום הכיפורים מכפר כך מיתתן של צדיקים מכפרת, ודו"ק.

אוצרות יוסף

דרשה לשבת שובה

וכפך על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וגו'. (טז, טז).

שעיר הפנימי מכפר על טומאת המקדש שבאדם

כתב בספר יערות דבש (ה"ב דרוש יד עמוד ר"ה וזהו) וז"ל: והנה תמוה, ביום הכיפורים שני שעירים היו (ויקרא טז, ה), שעיר הנעשה בפנים מכפר על טומאת מקדש וקדשיו (עיין שבועות טז, ב), ושעיר בחוץ על כל עונות - למה היה שעיר הנעשה לפני ד' כפרתו מועטת משעיר הנשלח לעזאזל.

אבל באמת כל ישראל הכשירים - להם קדושת מקדש כו', כי השכינה שוכנת בקרבם, דכתיב (ויקרא כו, יא) 'ונתת' מושכני בתוכם' כו', ואין לו טומאה ותיעוב יותר מן החטא, ולכן אדם כשר החוטא, הוא מטמא מקדש כו'. ושעיר הנעשה על טומאת מקדש כו', הוא היה כפרה לכל חטאות ופשעים מבני ישראל הכשירים אשר ד' בקרבם, ולכן נאמר על שעיר החטאת (שם טז, טז) 'וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם' דייקא, עכ"ל.

פירוש, דהחטאים עצמם נחשבים טומאת מקדש, וזהו 'וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל וגו' לכל חטאתם', דהחטא עצמו הוא טומאת הקודש, דהאדם עצמו נחשב מקדש, ובחטאו הנה הוא מטמא מקדש'.

לקח טוב

מל"ה

ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר. (יז, יז).

מצות כיסוי הדם - סיג לאיסור אכילתו

מצאתי סיג בדאורייתא ברשב"ם על התורה ויקרא (פרשת אחרי יז, יז), שכתוב בטעם מצות כיסוי הדם, שהוא כדי שלא יבואו לאכלו, שאם מכסין אותו בעפר אין ראוי עוד לאכילה ולא יבואו לאכלו, עיין שם היטב שכן כוונתו - אם שאין כן ממש לשוננו.

וכן כתב גם הכלי יקר שם (ד"ה אשר) טעם זה. ותיקן גם כן מדוע אין דם בהמה טעון כיסוי לפי הטעם הזה. ולא ראה ז"ל שבוטף הטעם הזה כבר קדמו הרשב"ם ז"ל.

טעמו נלמד מסמיכות איסור דם וכיסוי

וכפי הנראה הבין הרשב"ם ז"ל שם כן בפשטא דקרא, דכתיב (שם, יז-יג) 'על כן אמרתי לבני ישראל כל נפש מכם לא תאכל דם, והגר הגר בתוכם לא יאכל דם. ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל, ושפך את דמו וכסהו בעפר'. והבין הרשב"ם ז"ל דהך 'וכסהו בעפר' מוסב אדלעיל מיניה, שהיה הכתוב שלא לאכול דם, וסמך לו שעבוד זה יכסו הדם בעפר אחרי שפיתו כדי שלא יהיה ראוי לאכילה ולא יבואו לאכלו. עיין שם היטב ברשב"ם, ותראה שכן כוונתו. וכל דברי הרשב"ם ז"ל על התורה הסתמיים כוונתו בהם לפשוטו של מקרא ממש, וכוננו למעניין בפירושו'.

דם קדשים אינו טעון כיסוי - שבדלים ממנו

ועל פי טעם הרשב"ם הזה, יזבן גם כן הא דדם מוקדשין אין טעון כיסוי, כמבואר במשנה חולין (פג). וזה על פי המבואר בפסחים (א), המוצא חמץ בביתו ביום טוב כופה עליו את הכלי, אמר רבא וא"ל על הקדש הוא אינו צריך, מאי טעמא, מיבדל בדילי אינשי מיניה (ולא יבואו לאכלו), עכ"ל הגמרא.

אתון דאורייתא

מל"ה

וכל נפש אשר תאכל נבלה וטרפה באזנה ובגד וכבס בגדיי ורחץ במים וטמא עד הערב וטהר. (יז, טז).

טומאות נבלת עוף טהור בבית הבליעה

יש להסתפק בטומאת נבילת עוף טהור דמטמא בבית הבליעה (פרה פ"ח מ"ד), אם ענין הטומאה הוא בתורת אכילה, שגזירת הכתוב היא שאכילת נבילת עוף טהור מטמא, או דילמא גם היא טומאת מגע היא, אלא דשאר המטמאים במגע - מטמא בכל מקום שגיע מן הגוף (עיין רמב"ם הלכות טומאת מת פ"א ה"א), ונבילת עוף טהור גילתה תורה דאינה מטמאה במגע רק במקום מיוחד בבית הבליעה, וגזירת הכתוב הוא שטמאתה על ידי מגע בית הסתרים (עיין רש"י חולין לד. ד"ה דחידוש), ועל כל פנים רק מטעם מגע היא - לא מטעם אכילה, ודו"ק'.

לשון 'אכילה' שבפסוק יתכן הכוונה רק על שיעור אכילה

ודע, דמגופא דקרא דכתיב (ויקרא יז, טז) 'וכל נפש אשר תאכל

נבילה' וגו', אין להוכיח שהטומאה מפאת אכילה. דיש לומר שפיר דהטומאה מטעם מגע, ואפקה רחמנא בלשון 'אכילה' לגלות דבעינן שיעור אכילה בכזית (עיין שהיה פ"א מ"א). וכל ענין שהיה בבית המנוגע, דכתיב גם כן (שם, יז) 'והאוכל בבית יכבס בגדיו', ואף על פי כן אין האכילה מטמא - רק שהיה בבית, ואפקה רחמנא בלשון 'אכילה' לומר דבעינן ששישה שיעור אכילה, וכמבואר בברכות (מא). עיין רש"י שם ד"ה בבית). וכן כמי חטאת כתיב (במדבר יט, כא) 'מזהה מי הנדה יכבס בגדיו', וקאי אנושא, והא דכתיב 'מזהה' היינו לומר דבעינן שישא שיעור הזה, כמבואר ביזמא (יד). ובגדה (ט). וכן בנבלת בהמה כתיב (ויקרא יא, טז) 'והאוכל' - ליתן שיעור למגעו ולמשאו בכזית, וכמבואר בגדה (כב).

ועיין בזבחים (ט). דמפורש שם, ד'אכילה' דכתיב בנבלת עוף טהור אתי לגלות אשיעור אכילה בכזית. ועם כל זה אין להוכיח משם דהטומאה אינה מפאת אכילה - מדלא קאמר בפשיטות טפי דלהכי כתיב 'אכילה' משום שאכילת הנבלת עוף טהור הוא הדבר המטמא, עיין שם היטב בסוגיא ותבן שאין ראייה משם.

שחיטת עוף קדשים - רק מליקתו היא שחיטתו ואם שחטו אין לו כול שחיטתו כלל

בש"ס זבחים (טט). גרסינן, וז"ל: יכול תהא שחיטת חולין בפנים וקדשים בין בפנים ובין בחוץ (בשם קמ"ד) מטמאה בגדים אבית הבליעה, תלמוד לומר (ויקרא יז, טז) 'נבילה'. ופריך, הא נמי נבילה היא. ומשני, אלא תלמוד לומר (שם) 'טרפה', מה טרפה שווה בפנים כבחוץ אין כל שוות בפנים כבחוץ, יצא שחיטת חולין בפנים וקדשים בין מבפנים ובין מבחוץ, הואיל ולא שוו בפנים כבחוץ - אין מטמאין בגדים אבית הבליעה. ופריך, בשלמא חולין - לא שוו בפנים כבחוץ (דשחיטת עוף חולין בחוץ היא כהכשירו), אלא קדשים - אידי ואידי פסולין ניהו. אמר רבא, אם הועילה לו שחיטת חוץ לחייבו כרת, לא תועיל לו לטהר מידי נבילה. ופריך, ואשכחן חוץ פנים מנלן. ומשני, הואיל ולא שוו בפנים כבחוץ (דכיון דבחוץ אינו מטמא מטעמא דאם הועילה לו וכו', לכן גם בפנים אי אפשר שיטמא), עכ"ל הגמרא.

וברש"י שם (ד"ה נמי נבילה היא הב) כתב: מי ימר דלאו נבילה היא, הואיל ושחיטה בפנים בעוף לא שייכא, עכ"ל. וכן כתבו התוספות שם (ד"ה יכול), וז"ל: הא דמצרכינן הכא קרא לשחיטת עוף קדשים שמתהרת מידי נבילה, ולענין איסורי הנאה לא מצרכינן קרא לשחיטתן שמתהרת מידי נבילה (עיין חולין פה). לא דמי, דקדשים אין הכשר אכילתן בשחיטתן (פירוש, כי אם מליקה היא הכשירה), אבל איסורי הנאה הכשר אכילתן בשחיטתן, ואף על גב דהשתא מיהא אין שחיטתן מכשרתן באכילה (פירוש, מפאת האיסור הנאה אשר בהם), אלא מקום שמתהרת מידי נבילה, עכ"ל.

ומבואר אפוא בכל זאת זה, דשחיטת עוף קדשים בפנים אין קרוי 'שחיטה' כלל, רק מליקתו זו היא שחיטתו, אבל השחיטה אינה שחיטה כלל והוי כמיקטל קטליה, ושמפאת זה היה ראוי באמת שיהיה העוף הנחטא מטמא טומאת נבילה. ומה שאין מטמא, הוא רק משום שטמאתה - גזירת הכתוב הוא דבעינן דומיא דטרפה, שיהיה שווה בפנים כבחוץ, מה שאין כן כאן דאינו מטמא בחוץ מטעמא דאם הועילה לו שחיטתו לחייבו כרת וכו', על כן גם בפנים אינו מטמא, אבל מכל מקום שם 'שחיטה' אין עליו כלל בפנים, רק מליקתו היא שחיטתו וכו'.

קדשים, דהנה כמו דאמרינן ביזמא (סד), בשעיר המשתלח דחידתו לצוק או היא שחיטתו, ואם שחטו אמו בו ביום אוי אסור לדחותו לצוק, דהוי כשחט אותו ואת בנו ביום אחד. וכוה בזבחים (טז), גם כן בעגלה בעריפה, ובשעיר על ידי היא שחיטתה, וכן בחולין (פג), דנחירה במדבר זו היא שחיטתו. ולפי זה יש לומר בפשיטות, דהוא הדין בעוף קדשים בפנים, מליקתו זו היא שחיטתו. והכוונה דכשתנה תורה מצוות שחיטה - חילקה אותה, דבחולין תהיה מן הצאר ובסיני, ובעוף קדשים בפנים תהיה השחיטה ביד ומן העורף, ובמדבר תהיה השחיטה בחזירה, ובעגלה בעריפה, ובשעיר על ידי חזירה לצוק, ואם כן, כמו בשחוט חולין מן העורף אינו שחיטה כלל, כמו כן בשחט עוף קדשים בפנים מן הגאר אין לו שם 'שחיטה' כלל, רק הנות ראש בעלמא, דשחיטה שלו הרי היא המליקה.

(א) ראה אוצרות יוסף דרשה לשבת שובה פירוש רמז, שהביא עוד מהנתיבות עולם למחר"ל ז"ל בנתיב התשובה פרק א"ה ובמדרש זבחי: "...כי האדם עצמו נחשב מקדש, שהאדם הוא כמו בית נחשב, ואם האדם הוא קדוש נחשב האדם בית המקדש קדוש, ואם חטא - טמא בית המקדש הזה... ושם בפיסקא רג כתב עוד: "...דהאדם עצמו נחשב מקדש, הנה כן נאמר (וימה יומיה ו.ו) 'ואכל ד' המה'. והוסיף: 'וכבר הוזכרו - הובא לעיל - גם כן ש"ס ראש השנה דשקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלקינו. והיינו גם כן, דהאדם כל זמן שהוא צדיק נחשב בית המקדש, ולכן מיתתו כשריפת בית המקדש, וכמו שאמרונו כבר. ועל כן נכנס מהי שכתבו ז"ל דהאדם בחטאו נחשב מטמא מקדש, כי כל זמן שלא חטא היה הוא צדיק ונחשב בית המקדש, ועל כן בחטאו הרי הוא מטמא מקדש'.

"כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא"

ביאור דמיון קדושת ישראל לעתיד לראשי החדשים המתקדשים בעולם הזה

מתוך: אוצרות יוסף מאמר לבנה ~

אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסו בטן שהם עתידים להתחדש כמותה' כו'. רצה לומר, שמפאת שוד עמוסים מני בטן הלבנה העליונה (עין שושן סודות דף פא. ד"ה סוד ברכת; תולעת יעקב סוד ברכת הלבנה ד"ה גרסינו), לכן ההכרח שיתחדשו לעתיד אחרי הזדככותם וישבו לְקָמֹת שְׁהוּוּ בצאתם מבטן [כטעם 'תתחדש כנשר נעורכי' (תהלים קג; ה' עין תיקוף' תיקון יח לו:)].

יש חלק לעולם הבא' לאחר הזדככות נשמתם, ו'ירשו ארץ' בחינת המלכות

וזה טעם המשנה (סנהדרין צ. ב) כל ישראל יש להם חלק בעולם הבא, שנאמר (ישעיה ס, כא) 'ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר'. הכוונה, כי סוף סוף יזדככו נשמות כל ישראל, ויהיה לכולם חלק בעולם הבא. וזהו ענין הכתוב 'ועמך כולם צדיקים', הכוונה שעתידיים בהכרח להיות כולם צדיקים וטהורים בעתיד אחרי קבלתם ההזדככות, ואז 'לעולם ירשו ארץ', היא בחינת המלכות כמו שקדם (מאמר לבנה פסיקא מז) דארץ היא בחינת המלכות (עין זוה"ק בראשית לא; שם משפטים קטו).

מפאת 'נצר מטעי' טעם החיים לא ידח ממנו נדח

ונתן היתוב מעורר הרהור אחר הכרח שהיה כן, שהרי הם 'נצר מטעי', היינו שהם נצר מטעי יתברך, כאילו הנטוע בארץ ובה שרשיו, וממנה הוא יוצא ומתפשט, כן ישראל הם מטע הארץ חיים הזאת ושם שורשים ומשם יוצאים, ולא ידח חלילה איפוא מניצוצי הקדושה אף ניצוצן כל דהו, ולכן ההכרח אשר סוף סוף יהיה 'עמך כולם צדיקים ולעולם ירשו ארץ'.

מעשה ידי להתפאר - יחוד התפארת נעשה בישראל שהם במדת המלכות

ונתן הכתוב עוד ראייה שהם הם עצם קדושת ומדריגת הארץ הזאת מדת המלכות, שהרי הם 'מעשה ידי להתפאר', הכוונה, שאני מייחד מדת תפארתם בהם כענין יחוד תפארת ומלכות שלמעלה, ואם כן תדע מזה כי הם בחינת המלכות. ועל כן, נעשה בם יחוד מדת תפארתו יתברך, כמו שנעשה היחוד הוא במדת המלכות שלמעלה [וכאשר כתבנו כבר גם כן בטעם הכתוב (ישעיה מט, א) 'ישראל אשר בך אתפאר'].

'קדושים תהיו לשום הבטחה כי אני ד' אלקיכם' ששורשים במלכות

והנה זהו עצמו ענין מאמר הפרקי רבי אליעזר הנ"ל, דכמו שראשי חדשים מתקדשים בעולם הזה, כן ישראל היוצאים משרוש הקדוש הזה ההכרח שישבו לעתיד למדריגת קדושתם זאת ויתקדשו לעתיד לבוא כמו שראשי חדשים מתקדשים בעולם הזה. והבינו ז"ל הכוונה הזאת עצמה במאמר הכתוב 'קדושים תהיו כי קדוש אני ד' אלקיכם', הכוונה שמפאת ש'אני ד' אלקיכם' (בחינת המלכות קדוש) ואתם יוצאים משרוש זה, לכן ההכרח שתהיו קדושים בעתיד. ודקדקו ז"ל דמדלא כתיב קדושים ה'י דרך ציון, רק 'קדושים תהיו', על כרחך אין כוונת הכתוב על ציון לבד רק גם על הבטחה, שוודאי קדושים תהיו בעתיד, שהרי גם 'אני ד' אלקיכם' קדוש ואתם הרי אתם יוצאים מזה השורש, ואם כן בוודאי לא יודח ממנו נדח חלילה וחס.

ציוני נדרש לפעמים כהבטחה

ומצינו לחכמינו ז"ל בכמה דוכתי שדורשים על ציוני שהוא הבטחה, עין בבתרא (טז) 'לא יהיה לך בביתך' (דברים כה, יד) (ממון), מה טעם משום 'איפה ואיפה' (שם) כו', אבל 'אבן שלמה וצדק (אם בביתך אבן שלימה וצדק) יהיה לך' (שם שם, טו) (ממון) כו', וכנה רבותי, והדברים נכונים מאוד בעזרת השם יתברך. הוא הם בחינת מלכות ותפארת (עין זוה"ק ויצא קמ), וכנודע בחכמה, דכמו דמלכות שלמעלה נקראת 'בכנסת ישראל' (שם בלק קצו; שערי אורה שער א, ווארשא תרמ"ג דף טו, כן כנסת ישראל דלתלת בחינת המלכות (עין ריקאני פירשת בראשית ג' ד"ה ספר הורה; שערי אורה שם דף יד), בטעם 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים' (שמות יט, ו) עין זוה"ק יתרו פרט)..."

ז) ראה שם: "וכמו שיחוד התפארת במלכות שלמעלה, כן יחודו כביכול בכנסת ישראל דלתלת (עין זוה"ק ויקרא: שם אמור צו), בטעם 'ישראל אשר בך אתפאר' (עין ריקאני פירשת תהוה יט, מו)."

ה) ראה במדבר ה, י' ורש"י שם; בדברים טו, טו ורש"י שם; תורת כהנים פרשת קדושים פרשה ב ברייתא ה; ספרי פרשת ראה פסיקא כז ד"ה שמור.

'אני ד' אלקיכם' רומז לספירת המלכות והנה יש לך לדעת כינוי 'אני ד' אלקיכם' באיזה ספירה הוא רומז, כי כל שם וכינוי רומז אל ספירה ומדריגה מיוחדת ממדריגות הקדושה, וכנודע בחכמה (עין שערי אורה הקדמה; פרדס רמונים שער כב פרק ב).

והנה דבר זה גילוי לנו חכמינו ז"ל במסכת ראש השנה (לב), עין שם הרב דמייתי שם ראייה מקרא על אמירת זכרונות ושופרות בראש השנה, ואחר כך שאל, מניין שאומרים מלכיות, ומשני, תניא רבי אומר 'אני ד' אלקיכם ובחודש השביעי - זו מלכות [אני ד' אלקיכם] ד'לעני ולגר תעזוב אותם' (ויקרא כג, כב), וסמין ליה (שם שם, כד) 'בחודש השביעי באחד לחודש היה לכם שבתון זכרון תרועה', בא להורות דצריך לומר מלכיות בחודש השביעי באחד לחודש, ד'אני ד' אלקיכם' הוא לשון מלכות]. רבי יוסי בר יהודה אומר אינו צריך, הרי הוא אומר (במדבר י', י') 'והיו לכם לזכרון לפני אלקיכם', שאין תלמוד לומר (שם) 'אני ד' אלקיכם', ומה תלמוד לומר 'אני ד' אלקיכם', זה בנה אב לכל מקום שנאמר בו זכרונות היו מלכיות עמוקן (פירוש), דכתיב 'והיו לכם לזכרון לפני אלקיכם' אני ד' אלקיכם, והנה 'אני ד' אלקיכם' הוא לשון מלכות, והרי כאן זכרון עם מלכות, ולכן זה בנה אב לכל מקום שיש בו זכרונות שהיה עמו מלכות, עכ"ל הגמרא.

והנה מפורש בדברי הגמרא אלה, דתואר 'אני ד' אלקיכם' הוא מדת מלכותו יתברך [וברש"י בראש השנה שם (ד"ה אני ב') כתב: 'אני ד' אלקיכם', הוא לשון אני אדון לכם, עכ"ל. 'אדון' דייקא כי שם המלכות הוא שם א"ד (עין תיקוף' יח, לד; שערי אורה שער א דף ט)].

והנה תבין איפוא מאליך כי מאמר הכתוב 'קדושים תהיו כי קדוש אני ד' אלקיכם', שהכוונה לפי זה 'קדושים תהיו', כמו שמדת מלכותו קדושה, הנה הוא עצמו מאמר הפרקי דרבי אליעזר שישראל היו קדושים כמו שהראשי חדשים קדושים, והדברים מפורשים בעזרת השם יתברך.

שורש נשמת ישראל במלכות ולעתידי יחזור לקדושתם

והנה עצמיות כוונת הפרקי רבי אליעזר הנ"ל נראה, כי להיות שנאמר על ישראל (ישעיה מו, ג) 'העמוסים מני בטן הנשואים מני רחם', וכנודע הכוונה בחכמה (עין זוה"ק הקדמה ג; מבוטא שיערי אורה שורש ברכת הלבנה ד"ה והנה ה'ל פעמים) שהם נשואים ועמוסים מני רחם ובטן - מדת המלכות (עין תיקוף' תיקון יח לו:); כביכול, ששורש נשמותיהם היא משם, וכמו שקדם כבר בארוכה, ועל כן יש בם כביכול עצם קדושת מדת מלכותו יתברך. ועל כן אף שבעולם הזה יש פגם בקדושתם, עם כל זה לא ידח ממנו יתברך נדח (ראה שמואל ב' ד, ד), 'ולא יפול צרור ארץ' (עמוס ט, ט) חלילה נדח הקדושה העליונה (עין ריקאני פירשת כי תצא כא, כג ד"ה ענין אחר; עמק המלך שער טז פרק י), וההכרח שאחרי כמה מיני הזדככות אשר יסבלו בגלותם כו', סוף סוף יהיו כסף נקי ויחזרו לקדושתם קדושה תמה ונקיה אשר להם מלידה ומבטן, ולא יודח חלילה אף ניצוצן אחד מן הקדושה.

עמוסי בטן העתידים להתחדש מפאת שורש המלכות יתחדשו לעתיד

וזה טעם ברכת קידוש הלבנה (סנהדרין מב), 'וללבנה

הלבנה מתקדשת מכיסוי הקליפות הסובבים אותה ראיית בתולעת יעקב בסוד ברכת הלבנה (ד"ה גרסינו) זו"ל: ואמרו בפרקי רבי אליעזר, רבן שמעון בן גמליאל אומר, עתידים ישראל להתחדש ולהתקדש, כשם שהלבנה מתקדשת ועתה, עכ"ל.

והנה מבואר נגלה, כי אין הכוונה בלבנה התחתונה, כי בה יש רק חידוש לבד, אבל מה קדושה יש בה. ואך על פי יסוד חכמת האמת (עין שערי צדק דף ג, ד"ה חדש; ספר הקנה, קראקא תרנ"ד דף פה, ד"ה וגם) שהכוונה על בחינת המלכות מובן לנוכח, כי כבר הודעתך כי יש בחינת כיסוי וקליפה ולבוש דענן וערפל דסיטרא אחרא המכסים וסובבים, וענין התקדשה היא 'ציאתה מכיסוי הנ"ל, וזה שפיר נקרא קדושה [כטעם 'והיא מתקדשת מטומאתה' (שמואל ב' א, ד)], וכמוכן.

ישראל מתקדשים לעתיד כמו ר"ח המתקדש במדת המלכות שלמעלה

והנה עיינתי בגוף הפרקי רבי אליעזר, וראיתי המאמר הנ"ל בפרק נ"א בשניו לשון, זו"ל: רבן גמליאל אומר, כמו שראשי חדשים מתקדשים ומתחדשים בעולם הזה, כך יהיו ישראל מתקדשים ומתחדשים לעתיד לבא כמו ראשי חדשים, שנאמר (ויקרא יט, ב) 'לבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ד' אלקיכם', עכ"ל הפרקי רבי אליעזר.

והנה גם לפי לשון הפרקי רבי אליעזר הנ"ל גם כן מבואר נגלה היות הכוונה על מדת המלכות, וזה כי הרי הראיה שהביא מקרא ד'קדושים תהיו כי קדוש אני ד' אלקיכם', אין לו שום הבנה, שהרי הוא אמר כי ישראל יתקדשו לעתיד דמיון ראשי חדשים - שהם מתקדשים בעולם הזה, ואילו הכתוב דימה קדושת ישראל לקדושתו יתברך ואמר 'קדושים תהיו כי קדוש אני ד' אלקיכם'.

ואם לא תהיה הכוונה להביא ראייה על דמיון ישראל לראשי חדשים בענין הקדושה, רק להביא ראייה על גוף הקדושה שישראל יתקדשו לעתיד, ועל זה מיייתי ראייה מאומרו יתברך 'קדושים תהיו', והבינו בו ז"ל שהכוונה שישראל יהיו קדושים לעתיד, אם כן הרי לא היה לו להביא דייקא קרא ד'קדושים תהיו', שהרי כמה מקראות הן המדריגים בסגנון זה, כמו 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש' (שמות יט, ו), 'והתקדשתם והייתם קדושים' (ויקרא יא, מד; שם כ, ז), ובפרשת ציצית (במדבר טו, ט), 'והייתם קדושים לאלקיכם'. ומקרא מלא אמר בפירוש אלעתידי (ישעיה ג, ג) 'והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים', ואם כן יותר היה לו להביא אתה מלך אלה דקאי בפיוש אלעתידי.

ועל כן דע, כי כוונת הפרקי רבי אליעזר מדוקדקת, והביא ראייה על כל דבריו שאמר כי ישראל יתקדשו לעתיד כמו שמתקדש הראש חודש בומן הזה, וכבר ידעת (ראה מאמר לבנה פסיקא פד), כי קדושת ראש חודש הוא סוד קדושת מדת המלכות שלמעלה בחינת הלבנה המתחדשת. ועל כן תדע, כי כלשון הפרקי רבי אליעזר הנה הוא עצמו לשון הכתוב 'קדושים תהיו כי קדוש אני ד' אלקיכם', שהכוונה כמו שקדוש אני גם אתם תהיו קדושים.

א) ראה אוצרות יוסף מאמר לבנה פסיקא קמד. 'וזהו' ענן וערפל סביביו' (תהלים צז, ב). והוא ממש כענין הנאמר אצל הים (איוב לח, ט) 'בשומי ענן לבושו וערפל חתולתי'. וכנראה שהוא סוד הקליפה הסובבת הפרי (עין זוה"ק בראשית יט; שם פקודי גלגל), סוד 'סביב רשעים יתהלכון' (תהלים יב, ט) עין בעזרת הקדוש חזק פרק ט' ד"ה ואיך). וכן ירושלים נאמר בה (חזקאל ה, ה) 'זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות' (עין ריקאני פירשת לך לך י, א ד"ה צריך אתה), וכן דוד שהיה בחינת המלכות (עין זוה"ק ח' ב' רש"י) היה דרכו לומר כן תמיד על עצמו, וכמו שכתוב 'כי סבבוני כלבים עדת מרעים' וגו' (תהלים כח, ב), 'כל גוים סבבוני' וגו' (שם קי"ח, ו) 'ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי' וגו' (שם כו, ו) וכן כנסת ישראל דלתלת שהם גם כן בחינת המלכות (עין ריקאני פירשת בראשית

ידוע תדע

הרחבת הידיעות במשנתו של רבינו

קטן שהתגדל בתוך ימי הספירה האם מתחייב מן התורה בספירת שאר הימים?

תשובה לידוע תדע' מגילון חג הפסח: האם מותר לאכול בליל פסח דגים צלויים? עין גילוני הש"ס פסחים נג. ד"ה מקום

הגיד רבינו בחיים חיותו: "מהספרים שלי יהיו לי תלמידים"

(הג"ד יעקב טייטלבוים) תלמידו המובהק של הגר"מ אריק צל"ל - ששמע מפי רבינו)

נאה דורש (ב)

אודות כוחו של רבינו כדורש טוב לעמו

ודרשותיו הנפלאות בשבת הגדול ושאר זמנים מיוחדים

בדרכו של רבינו המהר"ל ז"ל (המשך)

רבינו, לגודל דביקותו בספרי מהר"ל, קורא להם בלשון קיצור כגון 'נתיבות' במקום 'נתיבות עולם', וכן 'נצח' (ישראל); 'תפארת' (ישראל); 'גבורות' (השם). וכאשר זכה לכוון לדברי המהר"ל הביע שמחתו: "תלי"ת שכיוונתי לדעתו הגדולה ז"ל...".

לצמצם רעיוני

על הדרוש הראשון שבספר דרשותיו של רבינו 'אוצרות יוסף', רשם רבינו בראשו, שהוא "סדר הדרשה אשר סדרתי ברעיוני לדרוש ביום ב' שמות תרס"ח לפ"ק פה קראקא בבית החברא קדישא, אשר כבודני לדרוש אצלם כפי המנהג הקדום אשר להם, שמתענים ביום זה ואומרים סליחות, והחכם דורש לפניהם, וזה אשר סדרתי לדרוש בעזה"ל...".

פעם שאל שאר בשרו של רבינו הרב יוסף מתת"י ענגיל ז"ל מקווינס את הגאון רבי שניאור קוטלר זצ"ל ראש ישיבת לייקוואד, מה טעם הוצרך רבינו להכין עצמו ולרשום את הרעיונות העמוקים שהשמיע בפני החברא קדישא בקראקא, וכי אילו לא הכין עצמו לא היה לו מה לומר?! והלא כל רז לא הוה אניס ליה וכל התורה כולה היתה פרוסה לנגד עיניו. השיב לו רבי שניאור: "כנראה שסיבת ההכנה היתה, כי לולא זאת היה שט בים התלמוד ובפולפול עד אין סוף, והוצרך לצמצם עצמו מה שלא לומר...".

גדול הדרשנים

את כוחו של רבינו והשפעתו הרבה בדרשותיו המופלאות שנשא בעת ישובו על כסא רם ונשא בקראקא יצ"ו, הזכירו גם הספדים אשר נשאו דברי נהי וקניה אחרי הסתלקותו של רבינו ז"ע לשמי מרום.

וכה הם דבריו של הגאון רבי פינחס אליהו דעמביצער זצ"ל ראב"ד בקראקא ורעו של רבינו, בהספדו שהדפיס בספר 'גבעת פנחס' (דף מד:), מה שאמר אחרי סילוקו של צדיק, "על הגאון מאור הגולה מו"ה יוסף ענגיל זל"ה, בביהכ"ס הישן דפה".

יום צרה ותוכחה ונאצה היום הזה על השמועה כי באה כי מת הגאון המפורסם מאור הגולה מו"ה יוסף ענגיל זל"ה שהיה חונה פה קהלתנו יצ"ו... שהיה רב רבנים וגאון הגאונים, שהיה בקי בכל הש"ס בבלי וגם כן בכל תלמוד ירושלמי וגם כן היה לו ידיעה בסתרי תורה, והיה משים לילות כימים למשמרת והיה מפלפל הרבה בתורה, וחיבר כמה חיבורים אשר יצאו לאור עולם וכמה חיבורים אשר עדיין המה בכתובים, והיה משפיע תורתו ללומדי תורה וגם כן השפיע בדרשותיו פה בהלכה ובאגדה לכל אחד ואחד..."

בהספד שנשא הגאון רבי שמואל אהרן פרדס זצ"ל אב"ד זאריק ואחר כך עורך ירחון 'הפרדס' המפורסם, והדפיסו בספרו 'אבני שמואל' (עמוד קצד), הוא מעלה על נס את שבחיו ופרשת גדולתו של רבינו ז"ע, כשהוא מקדים דברי המדרש (ויק"ו ל. א): "כד דמך (מת) ר"א בר"ש, היה דורו קורא עליו 'מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן מקטרת מור ולבונה מכל אבקת וכול' (שיר השירים ג. 1), מהו 'מכל אבקת וכול', דהוה קריי ותניי ופיטין ודרשן".

ולאחר שמפרט את שלש המעלות הראשונות, 'קריי', 'תניי' ו'פיטין', הוא ממשיך ומתאר את מעלת ה'דרשן':

"ודרשן - גדול הדרשנים נופת תטופנה, שפתי אמרי נועם אמרות ד' אמרות טהורות, כאשר יראה הרואה בקונטרס שם דנחמתא ובשאר ספריי.

קראקא, קראקא! עוד לא תשמעו את הוד קולו בבואו אל הקודש, מה נעים היו דרשותיו הה! בחצי הדרך, טרם מלא ימיו בא קצו, לפני הזמן נכבו העינים המאירות האלה, נאלמו השפתים המפיקות חכמת אלקים, וי על האי שופרא דבלי בארעא קא בכינא".

בעיר מלוכה

גם בימי שבתו של רבינו ז"ע בעיר הבירה וויען יצ"ו, היה מרבה לשאת מדברותיו לפני הצמאים לדבר ה', וכמסופר בספר 'עיר גולה' של הרה"ג ר' שמעון פירסט ז"ל מווייען:

"בעת המלחמה הראשונה העולמית באו מנאליציען [שהייתה שייכת אז עוד למדינת עסטרייך תחת ממשלת המלך פראנץ יאזעף הראשון] יהודים פלטים לאלפים, המה נסו מנוסת חרב ועריהם היו לשריפת אש, ובאו בערום ובחוסר כל, ובין הפלטים האלו, באו רבנים גאוני עולם אנשי שם, וגם רביים מפורסמים, מגזע היחוס מקדושי עליון ז"ע.

"בין הרבנים היותר מפורסמים, היה הגאון רבי אברהם שטיינבערג ז"ל הרב מבראד (בעל 'מחזה אברהם'), הגאון רבי מאיר אריק ז"ל הרב מבעטשוש (ואחר כך בטארנא), והגאון רבי יוסף ענגיל ז"ל מבענדן, ואחר כך היה מהבית דין בעיר קראקא.

"שלשה הגאונים הללו היו קשורין זה בזה בידידות ובאהבה עזה, - וסידרו התלמידי חכמים הפלטים דשם, שכל אחד מהגאונים ידרוש בשבת קודש, בבית הכנסת 'תלמוד תורה' במאלצאגסע.

"בשבת הראשון התחיל לדרוש הגאון מבראד, שהיה הזקן שביניהם, ואחר כך דרש הגאון מבעטשוש, ואח"כ הגאון רבי יוסף ענגיל, שהיה הצעיר שבכולם, וחוזרו חלילה".

(א) 'בית האוצר' מערכת א כלל א ד"ה ע"ל בישוב. וכן 'בית האוצר' שם כלל ד ד"ה ודע, וכהנה רבות.

חשנת חרצים

מכתבי הלומדים עם הארות ומשא ומתן במשנת רבינו



שלום וברכה מאלקי המערכה, לכבוד הני צנתרי דדהבא ראשי ורבי מכון 'אוהבי תורה' וכל העוסקים בקדשים כאו"א בשמו הטוב בבורך בכל הברכות.

בראשית דברי אוקיר את פעלכם ואכיר לכם טובה על הגליונות הנפלאים, ובפרט על הגליון היקר שהתקבל לקראת חג המצות העעל"ט והאיר לנו את חג הפסח באור תורתו הנפלא והבהיר של רבינו שר התורה מרנא מהר"י ענגיל זצוקללה"ה ז"ע"א.

ואוסיף מרגינתא טבא על מה שהבאתם בגליון הנ"ל, ביאורו של רבינו על דברי הט"ז באו"ח (סימן תלד) בענין ביטול חמץ על ידי שליח, עפ"י דברי הרא"ש בקידושיין (סימן ט), דאמרינן דכיון שרוצה להפקיע את עצמו מיד איסור חמץ, מסתמא נתן את החמץ שלו במתנה לשליח שלו כדי שיוכל לבטל, וביאר רבינו "דכיון דאנן סהדי דגמר ומקי מפאת האיסור חמץ להפקיע עצמו מיד איסור, לכן קונה ברצון לבד ואין צריך מעשה קניין, כי הך דבכורות (נה) דאמרינן מפאת הניחותא דליעבד מצוה כו... דיש גם על השליח חיוב ערבות על עבירת המשלח, לכן הוי האנן סהדי מצד שניהם ואין צריך מעשה קניין כלל".

והנה מן הראוי לציין, כי מעין דברי רבינו הביא גם הגה"ק מהר"ש קלוגר זצוק"ל ב'חכמת שלמה' על שו"ע או"ח שם, וכן הזכיר כדברים האלו בשו"ת 'טוב טעם ודעת' ח"ב סימן קסא. שוב מובא כרעיון הזה בשו"ת 'חתן סופר' להגה"ק ממאטערסדארף זצוק"ל סימן סו, ובשו"ת רבינו משולם איגרא חאו"ח סימן כט. ובשו"ת 'אבני צדק' להגה"ק בעל 'יטב לב' ז"ע יו"ד סימן קלג כתב ד"משום מצוה שלא לעבור על כל יראה גמר ומקנה בלי קניין", וכפי שמוכיח שכן דעת רש"י והרמב"ם ורשב"א והר"ן במסכת בכורות יח: ע"י"ש בארוכה.

ואוסיף מרגינתא טבא שמצאתי בספר 'נתן פרי' - חידושי סוגיות מאת הגאון האדיר רבי נתן געשטעטנער זצ"ל, ח"ב סימן כת, מה שכתב לתרץ דברי התוספות בבא מציעא (ג) על פי ביאורו של רבינו. דהנה בגמרא שם איתא: "אי תנא אני מצאתיה הוה אמינא מאי מצאתיה ראיתיה אע"ג דלא אתאי לידיה בראה בעלמא קני". וכתבו תוספות: "אע"ג דקתני במתניתין (שם ט) ראה את המציאה ואמר לחיברו תנה לי דלא קנה בראייה, וכן ראה את המציאה ונפל עליה (ג) קתני נמי דלא קנה, מצי למדחי כיון דאמר תנה לי או שנפל עליה גלי דעתיה דלא ניחא ליה למקני עד שיגיע לידו". ובשיטה מקובצת הביא בשם הרמב"ן לדחות תירוץ זה, דאטו לינחנו שם וילך לו.

ועל פי דברי רבינו אתי שפיר, "דמאי דסלקא אדעתין לומר מאי מצאתיה ראיתיה, אע"ג דלא אתאי לידיה בראה בעלמא קני, אין הכונה לומר שיקנה בראה גרידא בלבד, אלא דס"ד שאם ראה את המציאה מרחוק ואחר כך הגביהה כשהגיע לשם, נימא דבכה"ג קנאה למפרע משעת ראייה, דכיון דהגביהה לבסוף ועשה בזה מעשה קניין גילה דעתו שרצונו היה לקנותה כבר משעת הראייה, דהרי חזינן דמיד שהגיע להחפץ הגביהו, ואע"ג דמעשה הקניין נעשה רק בשעת הגבהה, מ"מ הכא קונה גם למפרע, דהרי הא דבעינן מעשה קניין אינו אלא כדי להוכיח את רצונו האמתי לקנות, דבאמת הרצון מצד עצמו עושה קניין, ואם כן נימא דההגבהה שלאחר כך הוכיח שרצה לקנותו כבר משעת הראייה דהוכיח סופו על תחלתו.

ואפשר דזוהי כונת רש"י ל"שמפרש' ראיתיה - קודם שהגבתה אותו, והמהרש"א הגיה דצ"ל 'שהגבתה'. ולדרכנו כוונתו, שהוא טוען דכיון שראיתיה קודם שהגבתה אותו לבסוף, אם כן בשעת ההגבהה איגלאי מילתא למפרע שבשעת הראייה כבר היתה בדעתי לקנותו. וממילא נתיישבו קושיית תוס' ז"ל, דהא דסלקא אדעתן דבראיה קני אין הכונה לראיה גרידא, אלא דוקא כשעשה מעשה קניין אחר הראייה שהגביהו, אבל בהך דראה את המציאה ואמר לחיברו תנה לי, או שראה את המציאה ונפל עליה דלא עשה מעשה קניין גם לבסוף, בכה"ג ודאי דבראיה לא קנה. ואין לומר דגם באמר תנה לי או שנפל עליה נימא דבמה שאמר תנה ובמה שנפל גילה דעתו שחפץ לקנותו בראיה, זה אינו דודאי דהיכי שלא עשה שום מעשה קניין אף לבסוף ודאי דלא אמרו שיקנה בראייה בעלמא, ומכש"כ היכא שהמגביה עשה מעשה קניין והרואה לא עשה, דודאי דהמגביה עדיף ורק הכא עשה הוא עצמו מעשה קניין לבסוף בזה סלקא דעתך אמינא שיועיל הקניין למפרע משעת ראיה, ואתי שפיר". עכ"ל.

מוקירכם המברככם בברכת קיץ מבורך וכל טוב סלה
משה לוי, עיה"ק ירושלים תובב"א

לשון 'ביאה' מורה על מהירות

בגמרא גיטין (פח), דרש מרימר, מאי דכתיב (דניאל ט, יד) 'וישקוד ד' על הרעה וְיִבְיָאָהּ עלינו כי צדיק ד' אלקינו', משום ד'צדיק ד' אלקינו' - 'וישקוד ד' על הרעה ויביאה עלינו' וכו'. עולא אמר שהקדים שתי שנים ל'ונושנתם' (דברים ד, כה). וברש"י (ד"ה עולא), שאילו שהו עד 'ונושנתם' היה מתקיים חלילה 'כי אָבַד תאבדון' (שם שם, כו).

בספר תפארת ישראל להקדוש רבי ישראל חר"ף ז"ל מסאטנאב בסופו (עמוד פב, ד"ה עוד שמעתי) כתוב שם רמז בשמו, בריש איכה (א, א) 'איכה ישבה בדד' - ראשי תיבות 'יבא', ובתריה (שם) 'העיר רבתי עם' - ראשי תיבות 'רעה', ובתריה (שם) 'היתה כאלמנה רבתי בגוים' - ראשי תיבות 'ברכה', ובתריה (שם) 'שרתי במדינות היתה למס' - ראשי תיבות 'להשב', הרי בראשי תיבות "יבא רעה ברכה להשב", היינו שמיהר הרעה כדי שיוכל להשב ברכה, היינו שיוכלו להגאל ולחזור לברכת ארצם מקדם, שאילו לא מיהר היה מתקיים חלילה 'כי אבד תאבדון', ולא היתה הברכה שָׁבָה עוד חלילה, עיין שם.

ולא נתבאר אנה רמז מהירות בזה, הרי הרמז רק 'יבא רעה' כו'. אך גברא רבא דכוותיה ז"ל אמר מילתא אימא בה טעמא, כי נכון הדבר על פי גמרא יבמות (מח): מפני מה גרים בזמן הזה מעוניין כו', מפני ששהו עצמם להכנס תחת כנפי השכינה כו', מאי קרא - 'ישלם ד' פעלך ותהי משכורתך שלמה מעם ד' אלקי ישראל אשר באת לחסות תחת כנפיו' (רות ב, יב), וברש"י: 'אשר באת' - שמהרת ולא אחרת עכ"ל. הרי דלשון 'ביאה' מורה מהירות, ולכן שפיר הרמז 'יבא רעה', היינו ימהר רעה ברכה להשב.



רואה פני זקן דרך עשית

אם חשיב 'ראיה' לעמוד מפניו

בגמרא ברכות (כה): ערוה בעשית אסור לקרות קריאת שמע כנגדה, ולא יראה בך ערות דבר' (דברים כג, טו) אמר רחמנא, והא קמיתחזיא.

ועיין בשו"ת הלכות קטנות (ח"א סימן רעד), דהרואה פני זקן בעשית צריך לעמוד מפניו, והביא גם כן מהך דערוה בעשית - דראיה על ידי עשית וזכוכית ראה מיקריא. והביא עוד ראה מקרא 'ואראה את ד' - על ידי אספקלריא, וכדרשת חכמינו ז"ל יבמות (מט): 'ואראה את ד' (ישעיה ו, א), כדתניא כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה, משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה. ואולם זו ראה חלושה מאוד.



הוספת שנים מרשעים לירא ד'

לא נחשב 'הוספה'

יבמות (ג), אמרו לו לרבי עקיבא, הרי הוא אומר (מלכים ב, ו, י) 'והוספתי על ימין חמש עשרה שנה'. אמר להם משלו הוסיפו לו.

ובתוספות (ד"ה משלו) כתבו, והא דאמר בפרק קמא דחגיגה (ד): גבי איתתא מגדליא נשיא, כי חזינו צורבא מרבנן דמעבר אמיליה מוסיפין ליה. אמרו ר"י, דניחא אפילו לרבי עקיבא, דאין זה תוספת כיון שנגזרו לשום אדם.

בספר בית שמואל אחרון על התורה פרשת במדבר (ד"ה באופן הב') כתב לפרש בזה הפסוק במשלי (י, כו) 'ראת ד' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצורנה', פירוש, 'ראת ד' תוסיף ימים' ואם תאמר הא ליכא הוספה על שני הדור, לזה אמר 'ושנות רשעים תקצורנה', ומוסיפין אותם לירא ד', ומה שמחסרין מזה ומוסיפין לאחר הא לא הוי הוספה, ודברי פי חכם חן.

אם ישן אינו מוליד

בגמרא יבמות (נג), אנוס דמתניתין היכי דמי, אילימא כשאנסוהו עובדי כוכבים ובא עליה, והאמר רבא אין אנוס לערוה לפי שאין קישוי אלא לדעת, אלא בישן.

עיין שאילת יעב"ץ (חלק ב סימן מט), עיין שם היטב^א. ויש להביא קצת ראייה דישן אינו מוליד מרש"י כריתות (יא, ד"ה וכי מכוין) דכתב, דאינו מתכוון אינו מוליד. עיין שם בתוספות (ד"ה באין) דתמהו דמנא ליה הא.

ונראה דכוונת רש"י על הגמרא שם (יא), מתכוון שלא כדרכה בשפחה דפטורין כאינו מתכוון, ד'שכבת זרע' (ויקרא יט, כ) כתיב, וסבירא ליה לרש"י דהאי ד'שכבת זרע' כתיב, קאי אתרווייהו - אשלא כדרכה ואין מתכוון, דטעם פטור שניהם משום ד'שכבת זרע' כתיב, וזהו הדמיון שלא כדרכה לאינו מתכוון, דשניהם פטורים מטעם אחד. ואם כן מדאמר שם בתר הכי, ניעור שלא כדרכה דפטורין כישן, מאי טעמא 'שכבת זרע' כתיב, מוכח דגם ישן אין ראוי להזריע.

ובפשיטות יש ראייה מרש"י כריתות הנ"ל דישן אינו מוליד, כיון דלרש"י אינו מתכוון דהיינו נפל מן הגג כו' אינו מוליד, עיין שם, אם כן ישן נמי הרי הוא אינו מתכוון כמבואר בגמרא יבמות (נד) ובתוספות (ד"ה ישן).

אולם הראיה ממעשה דלוט^ב לכאורה אין עליה תשובה, ועל כן צריך עיון על רש"י כריתות הנ"ל, וגם על התוספות דהקשו מאן לימא לן כו', עיין שם. ועדיפא מינה הוה להו להקשות, דמפורש להיפוך במעשה דלוט.



ראיה ד'נדה' אינה טומאה אלא איסור

בגמרא יבמות (נד), אמר עולא מניין להעראה מן התורה, שנאמר (ויקרא כ, יח) 'ואיש אשר ישכב את אשה זוה וגלה את ערותה את מקורה הערה', מכאן להעראה מן התורה. אשכחן נדה, שאר עריות מניין, וכי תימא נילף מנדה, מה נדה שכן מטמאה את בועלה.

הנה מזה מוכח לכאורה דנדה איננו טומאה, רק איסור, מדבעי למילף דין העראה בכל עריות מנדה במה מציינו, ופרקיין רק מה לנדה שכן מטמאה את בועלה. וכן התוספות בגיטין (ב: ד"ה עד) כתבו, דדין עד אחד נאמן באיסורין ילפינן מנדה, עיין שם, ואי איתא, הרי מבואר ביבמות (קג): דאיסור מטומאה לא גמרינן, ועל כרחך דנדה הוא גם כן איסור - לא טומאה.

ואולם בכמה מקומות (ראה ברכות כה; שם ג:) מציינו דילפינן איסור מטומאה, ודין חזקה בכל התורה ילפינן רק מנגע (חולין י:): דהוא טומאה, והארכתי בזה במקום אחר (ראה אהבה תורה כלל ט"ד והנה מה; בית האוצר מערכת א כלל קלו), ואין כאן מקומו.

(א) שכתב: 'ראיתי בספר חדש, חלק ג (סימן כב) מחיבור שו"ת של מחותני הג"מ מאיר א"ש ז"ל, דשקול וטרי אם אוס שניה הוי אנוס באשה שנאנסה ונתעברה, משום דאי אפשר שלא הרגישה מחמת היות הזרע יורה כחץ, מאחר שנתעברה מהביאה. הנה שכחו השואל והגשאל מקרא מלא בתורה, מעשה דלוט שלא ידע בשכבה, והרי דברים קל וחומר, אם האיש המוציא זרעו בתשמיש בשינה יכול שלא ידע ולא ירגיש לבעילה, כל שכן האשה, שבדאי אין הרגשת יריית הזרע נרגשת לאשה כמו לאיש עצמו - הא ודאי. אף על גב דאמרו (יבמות סה) אידי קים לה ביורה כחץ איהו לא קים ליה, מכל מקום היורה כחץ עניין לוט שהרי הוליד ודאי מרגיש יותר, ועיין שם. (ב) שהביא יעב"ץ בהערה הקודמת.



ההבטחה האחרונה שמחוללת פלאים:

"כל מי שיסייע בהדפסת החיבורים שלי, אהיה לו למליץ יושר בעולם העליון"

(הבטחתו של רבינו זי"ע סמוך להסתלקותו, באזני חתנו הגד"צ רבי יצחק מענדל מארגנשטערן זצ"ל - מייסד וראש חברת 'אהבה תורה' להוצאת ספרי רבינו)

לרכישת הספרים (במשלוח עד הבית), לקבלת הגליון ולתרומות:
טל: 1800-200-855 | דוא"ל: ot035104720@gmail.com